

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2013-06-20
Stockholm

Mål nr
M 1278-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-01-30 i mål nr M 1044-11, se bilaga A

KLAGANDE

1. H B
2. R B
3. C L B
4. Miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun
5. Nässjö Affärsverk AB

Ombud: Advokaten M P

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Jönköpings län
2. Wareborns Gårdsförvaltning
Fredriksdals säteri

Ombud: O K

SAKEN

Tillstånd till torvtäkt på fastigheten Y i Nässjö kommun

Dok.Id 1053686

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom samt Länsstyrelsens i Jönköpings län beslut den 24 februari 2011 (dnr 551-3593-2010) och avslår Wareborns Gårdsförvaltnings ansökan om tillstånd till torvtäkt.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H B, R B, C L B, Nässjö Affärsverk AB

(NAV) och Miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun (nämnden) har samtliga yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska avslå ansökan om tillstånd till torvtäkt på fastigheten Y i Nässjö kommun.

Länsstyrelsen i Jönköpings län (länsstyrelsen) och Wareborns Gårdsförvaltning (sökanden) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H B, R B och C L B

EU har meddelat att ett speciellt stöd ska ges för högmossarnas bevarande samt återställande i de fall de skadats av mänskliga aktiviteter. EU genomför nu i sitt projekt Life Ad(d)mire inom ramen för Natura 2000 en stor satsning på att återställa och återskapa myrar och gamla torvtäkter bl. a. i Sverige. De småländska högländsmossarna har prioritet. En anledning till denna satsning är att stoppa täktverksamhet för att därmed minska metan- och koldioxidutsläpp, en miljökonsekvens som inte har beaktats i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) i detta mål. Att under dessa förhållanden ge tillstånd till en omfattande ny torvtäkt på en i stort sett orörd högmossa på just det småländska höglandet strider mot EU:s miljöpolicy och önskan att bevara dessa mossars naturvärde samt förhindra ytterligare utsläpp av växthusgaser till atmosfären.

Den aktuella mossen har i Naturvårdsverkets Våtmarksinventering (VMI) fått klassen 2. Denna höga klassning innebär att mossen inte får exploateras. VMI utfördes på Naturvårdsverkets uppdrag av våtmarksexperten professor L F, Göteborgs universitet. Det har antytts att klassificeringen var ett skrivbordsarbete och att arbetet utfördes utan fysisk inspektion. Enligt L F är detta felaktigt. Han var på plats och inspekterade Dynefallamossen, vilket är namnet på hela mossen, med det resultat

som nedtecknats på den karta som ingår i hans rapport. Av kartan framgår att hela mossen inklusive den del som nu benämns Fredriksdalsmossen har fått naturvärdeklass 2. Sökanden har påstått att L F skulle ha sagt att mossen inte har naturvärden enligt klass 2. Vid en direktkontakt med L F har det dock framkommit att detta påstående inte är sant och att han inte har blivit kontaktad i denna fråga. L F har framhållit att den enda mossen där han kan rekommendera en täkt är den av täkt redan kraftigt påverkade Rävnamossen tre kilometer norr om Dynefallamossen.

Dynefallamossen, inklusive den så kallade Fredriksdalsmossen, ingår tillsammans med den i norr angränsande Klintamossen i ett i huvudsak oförstört mosskomplex som utgör en unik miljö bland annat av det skälet att mossarna ligger högst upp på vattendelaren mellan Östersjön, havet i väster och Vättern-Östgötaslätten i norr. Mosskomplexet har genom sin belägenhet högst uppe på höglandet inga tillflöden förutom nederbörd och de närmaste omgivningarna saknar störande industrier och i stort sett även lantbruk. Den VMI-klassning som Dynefallamossen, inklusive den del som benämns Fredriksdalsmossen, har fått är korrekt.

Utmed mosskomplexets västra sida på en begränsad yta av den del som har kallats Fredriksdalsmossen, har man i mindre omfattning utnyttjat mossens ytskikt för att förse intilliggande gård med strötorv till djuren i ladugården. Denna ytliga torvtäkt har sannolikt skett för ganska länge sedan och den volym det handlar om är helt försumbar i jämförelse med de volymer som nu planeras i industriell skala. Mossområdet har sedan husbehovstäckten ägde rum växt igen och fungerar därför åter på samma sätt som resten av området. Det har inte heller skett någon betydande dikning i området.

Nässjö Affärsverk AB

En torvtäkt i Storesjöns tillrinningsområde riskerar att äventyra dricksvattenförsörjningen för Bodafors samhälle. NAV:s bedömning är att den befintliga vattentäckten är det enda till buds stående alternativet för vattenförsörjningen i Bodafors. NAV:s styrelse har beslutat att bygga ett nytt vattenverk i Bodafors. Investeringen på ca 20 miljoner kronor är tänkt att trygga samhällets framtida dricksvattenförsörjning.

Den föreslagna torvtäkten ligger inom föreslaget vattenskyddsområde för dricksvatten i Storesjön. NAV har vid en livsmedelsinspektion av dricksvattenförsörjningen för Bodafors samhälle erhållit ett påpekande om avvikelser för att vattentäkten inte har något fastställt vattenskyddsområde. En begäran om samråd om föreskrifter för vattenskyddsområdet har framställts till länsstyrelsen och miljö- och bygghuset i Nässjö kommun. Det tilltänkta vattenskyddsområdet finns beskrivet i gällande översiktsplan för Nässjö kommun, antagen den 18 juni 2002. Nässjö kommuns fullmäktige fattade den 31 maj 2012 ett beslut om interimistiskt förbud i enlighet med 7 kap. 24 § miljöbalken mot att bedriva täktverksamhet inom Storesjöns föreslagna vattenskyddsområde. Täkt av torv får endast förekomma inom ramen för befintliga tillstånd. Förbudet gäller tills beslut om vattenskyddsområde för Storesjön kan tas eller som längst i tre år.

Sökandens analys av vattenflöden kan ifrågasättas på flera punkter, till exempel värdet på flödeskoefficienten och sedimentdammarnas förmåga att hålla föroreningarna under besvärliga väderförhållanden. Riskerna med torvbrytning för Storesjön är större än vad som presenterats av sökanden. Den ursprungliga ansökan har dessutom utökats från 150 000 ton till 300 000 ton. NAV är enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) skyldigt att tillhandahålla rent och hälsosamt vatten. Trots villkor i tillståndet kan säkerheten inte garanteras för vattentäkten Storesjön med beaktande av de osäkerheter som ett förändrat klimat för med sig. I meddelande nr 2011:34 från Länsstyrelsen i Jönköpings län framgår tydligt att mängden nederbörd ökat i länet jämfört med standardnormalperioden 1961-1990. Tillståndet till torvtäkt bygger på beräkningar utifrån normal- och högvattenflöden för den perioden.

Miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun

Av en översiktsplan för Nässjö kommun framgår att våtmarker som är klassade med höga till mycket höga naturvärden (klass 2 och 1) och som inte tidigare varit föremål för torvutvinning ska undantas från exploatering.

Storesjön har stor betydelse som reservvattentäkt. Stora anstängningar har gjorts i kommunen för att hitta alternativa vattentäkter utan egentlig framgång.

Länsstyrelsen

Uppgifter om det framtida klimatet i meddelande 2011:34 bygger delvis på äldre uppgifter vad gäller klimatets utveckling. Länsstyrelsen vill istället hänvisa till länsstyrelsens meddelande 2012:09, "Klimatanalys för Jönköpings län". Analysen är gjord av SMHI på beställning av länsstyrelsen. Länsstyrelsen gör bedömningen att eventuella uppgifter angående ett förändrat klimat bör hämtas från meddelande 2012:09.

Av klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) framgår att en ökning av avrinningen kommer att påverka vattenkvaliteten negativt, främst genom ökade mängder humusämnen i vattnet, vilket färgar vattnet och bidrar till transport av metaller. Av meddelande 2012:09 framgår att den lokala tillrinningen inom det tillrinningsområde som Storesjön ligger i kommer att vara ungefär oförändrad fram till mitten av seklet. Länsstyrelsen bedömer att villkoret om suspenderade ämnen är tillräckligt för att skydda vattentäkten. Det är möjligt att ett förändrat klimat kan medföra att sedimentationsdammarna kommer att behöva göras större för att uppfylla villkoret på sikt.

Under tiden då tillståndet gäller, d.v.s. till den 31 december 2031, bedömer länsstyrelsen att eventuella effekter av klimatförändringarna inte utgör skäl att ändra tillåtlighetsbedömningen avseende den ansökta täktverksamheten.

Länsstyrelsen bedömer inte att projektet Life to Ad(d)mire medför ett hinder för torvtäkt på Fredriksdalsmossen.

Wareborns Gårdsförvaltning

En oberoende konsultfirma fick i uppdrag att upprätta en riskanalys för att utreda den planerade verksamhetens eventuella påverkan på Storesjön som dricksvattentäkt för Bodafors samhälle. Riskanalysen har upprättats i samråd med NAV. Riskanalysen visar att den planerade verksamheten inom Fredriksdalsmossen inte kommer att ha

någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet som råvattentäkt för Bodafors samhälle.

Inom ramen för det regionala klimatanpassningsarbetet har länsstyrelsen tagit fram kunskapsunderlag för att bland annat informera om förväntade klimatförändringar samt konsekvenserna av dessa. De framtida klimatscenarier som beskrivs i länsstyrelsens meddelande 2011:34 har tagits fram av SMHI och baseras på globala och regionala klimatmodeller. Den 30-årsperiod som avses i länsstyrelsens meddelande och som NAV grundar sitt överklagande på avser perioden 2071-2100. Wareborns Gårdsförvaltning har meddelats tillstånd att bedriva torvtäktsverksamhet till och med 31 december 2031. De förändringar som NAV har pekat på saknar därför relevans för prövningen av den aktuella verksamhetens tillåtlighet.

Fredriksdalsmossen är belägen inom ett område som är utpekad som förslag till skyddsområde för ytvattentäkt i Nässjö kommuns översiktsplan del IV. En översiktsplan är dock inte bindande för myndigheter och enskilda och ska endast ge vägledning för beslut om användning av mark- och vattenområden. Översiktsplanen anger att vattenkvaliteten i de sjöar som utgör vatten- och reservvattentäkter inte får väsentligt försämrats. Enligt riskanalysen kommer den planerade verksamheten inte ha någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet. Fredriksdalsmossens funktion som koldioxidfälla har gått förlorad genom det dikningsarbete som redan utförts. Torvutredningen (SOU 2002:100) och IVL Svenska Miljöinstitutet (Nilsson & Nilsson 2005) har visat att torvmark som dikats sedan tidigare läcker stora mängder koldioxid. Sökanden åtar sig att återställa mossen efter verksamheten så att den återigen får en funktion som fördröjningsmagasin samt närings- och koldioxidfälla. En sådan efterbehandling kan till exempel bestå i att leda in vatten från jordbruksmarken i väster till Fredriksdalsmossen.

Länsstyrelsens regionala miljömål anger att våtmarker av klass 1 och 2 i VMI och som fortfarande håller värden motsvarande denna klassning inte ska exploateras. Sökanden har uppdragit åt Hamrakonsult att utföra en naturvårdsinventering av Fredriksdalsmossen. Inventeringen visar att inga ovanliga eller på annat sätt skyddsvärda arter återfinns inom Fredriksdalsmossen som är kraftigt påverkad av

antropogena ingrepp i form av framförallt dikning. Därutöver löper en större kraftledningsgata över den norra delen av mossen, vilken därmed inte uppfyller de kriterier som förknippas med klass 2 i VMI. Eftersom Huluån skiljer Fredriksdalsmossen från Dynefallamossen bildar dessa två separata hydrologiska system och kan därmed ses som två separata VMI-objekt. Sökanden åtar sig att, i samråd med tillsynsmyndigheten, anpassa den ansökta torvtäktens verksamhets- och brytningsområde efter det topogena rikkärret i norra delen av Fredriksdalsmossen, vilket inte försörjs av vatten från mossen. Den ansökta verksamheten kommer inte att påverka vattenförsörjningen till rikkärret och därmed påverkas inte heller dess hydrologi eller dess naturvärden.

Sökanden har varit i kontakt med professor L F vid Göteborgs universitet avseende Dynefallamossen/Fredriksdalsmossen. Enligt denne utgör hela mossen ett mosskomplex bestående av delobjekt. Dynefallamossen öster om Huluån och Fredriksdalsmossen väster om Huluån utgör separata myrhydrologiskt avskilda delobjekt. Fredriksdalsmossen skulle, om den klassificerats för sig, inte i sig uppfylla kraven för klass 2 i VMI.

EU-projektet Life to Ad(d)mire syftar till att restaurera mossar som är stora och har mycket höga naturvärden. Fredriksdalsmossen faller inte in i den kategori mossar som projektet avser att restaurera.

Sammanfattningsvis uppfyller verksamheten miljöbalkens krav på en lämplig lokalisering med hänvisning till att det är fråga om en lägesbunden naturresurs. Verksamheten är även förenlig med hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken samt 1 kap. 1 § miljöbalken. Verksamheten bidrar inte till att någon miljö kvalitetsnorm överskrids och medför inte någon nämnvärd påverkan på vattenkvaliteten i torvtäktens recipient eller vattendrag nedströms, inklusive Storesjön. Det finns inga nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens definition inom eller i anslutning till verksamheten och den berör inte heller Natura 2000-områden eller riksintressen avseende natur- eller kulturmiljön eller friluftsliv.

REMISSYTTRANDE**Naturvårdsverket**

Våtmarker med naturvärdeklass 1 eller 2 i VMI och våtmarker med motsvarande värden bör undantas från all form av markavvattningsverksamhet. Våtmarker som kan komma ifråga för torvtäkt bör utgöras av redan kraftigt påverkade myrar, till exempel dikad mark som används för skogs- eller jordbruk, eller ofullständigt utvunna täkter.

VMI gjordes utifrån en genomarbetad metodik för att skapa ett så enhetligt underlag som möjligt. VMI ska utgöra ett fakta- och planeringsunderlag för myndigheternas handläggning av våtmarksärenden, till exempel vid prövning av torvtäkter (NV rapport 5925, s.10). VMI täcker hela landet förutom fjällområdet.

Naturvärdeklassningen i VMI ger en översiktlig bedömning av naturvärden och tar hänsyn till det regionala perspektivet. Vid en enskild prövning kan det finnas behov av fördjupade naturinventeringar och hydrologiska bedömningar. En ändring av avgränsningen och naturvärdesbedömningen som anges i VMI kräver en god vetenskaplig grund. Om man i det enskilda fallet ändrar synen på våtmarkens naturvärde kan det påverka bedömningen i en enskild prövning. Det leder dock inte till en ändring av naturvärdeklassningen i VMI.

Avgörande för hur objekten avgränsades i VMI var i första hand grundregeln att all hydrologiskt sammanhängande våtmark bildar ett objekt (NV, s. 1680, s. 19). Det innebär att ett våtmarksobjekt kan innehålla flera olika våtmarkstyper som har hydrologisk kontakt med varandra (NV, rapport 5925, s. 23). Delobjekt avgränsas efter våtmarkstyp och ett delobjekt kan finnas på flera ställen i ett objekt, till exempel kan det finnas två mossar som utgör ett delobjekt såsom platåformigt välvd mosse.

Naturvärdeklassningen som gjordes i VMI baserades på flera kriterier, bland annat representativitet, storlek, orördhet, mångformighet och raritet (NV, rapport 5925, s. 21). Ett stort objekt har oftast en större variation i hydrologi, topografi och ekologi än små objekt och kan därför erbjuda ett större utbud av livsmiljöer.

Enligt stoppregeln i 9 kap. 6 g § miljöbalken får en täkt av torv som kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Syftet med bestämmelsen är att värna om våtmarker som i huvudsak är orörda och att restaurera skadade våtmarker där det är möjligt. Vid prövning av ett enskilt fall kan det framkomma naturvärden som inte är beskrivna i VMI och även våtmarker med en lägre naturvärdeklass kan utgöra en värdefull naturmiljö (regeringens beslut N2007/1282/E, den 8 september 2011).

Dynefallamossen har höga naturvärden (naturvärdeklassning 2) och utifrån tillgängligt underlag anser Naturvårdsverket inte att det finns anledning att ändra objektets avgränsning eller bedömningen av naturvärdena.

Fredriksdalsmossen och Dynefallamossen tillsammans gör att helhetsvärdet blir högre. Dynefallamossens naturvärden skulle påverkas negativt av om Fredriksdalsmossen bröts ut. Dessutom visar de norra delarna av Fredriksdalsmossen på egna mycket höga värden som är viktiga att bevara. Det är därför inte lämpligt att bedöma Fredriksdalsmossen som ett separat objekt. Även om Fredriksdalsmossen är påverkad av såväl dikning som kraftledning är dess norra delar opåverkade. Naturvårdsverket anser inte att sökanden har visat att mossen ur ett helhetsperspektiv är kraftigt hydrologiskt påverkad och därmed utgör en lämplig våtmark för torvbrytning. Sökanden har inte lagt fram någon hydrologisk undersökning som styrker påståendet att omgivande våtmarksobjekt inte skulle påverkas av sökt verksamhet. Med tanke på det rikkärr som finns i de norra delarna är det inte heller rimligt att anse att naturvärdena i Fredriksdalsmossen är ringa. Tillstånd bör därför inte beviljas. De anpassningar som sökanden har föreslagit ändrar inte den bedömningen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har den 14 maj 2013 hållit sammanträde och syn i målet.

Tillståndet till torvtäkt har överklagats av miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun, Nässjö Affärsverk AB samt H B, R B och C

L B. De klagande yrkar att tillståndet till torvtäkt ska upphävas, huvudsakligen på grund av att verksamheten står i strid med intresset av att bevara våtmarker som utgör värdefulla naturmiljöer och med intresset av dricksvattenförsörjning. Naturvårdsverket har som remissinstans yttrat att verksamheten inte är tillåtlig med hänsyn till intresset av att bevara våtmarker som utgör värdefulla naturmiljöer.

Fråga om avvisning

Sökanden har i ett sent skede under handläggningen av målet i Mark- och miljööverdomstolen yrkat att den talan som förts av H B, R B och C L B ska avvisas. Dessa har godtagits som sakägare vid mark- och miljödomstolen. De har inga yrkanden som går utöver vad som yrkats av NAV eller nämnden vars partställning inte ifrågasatts. Även om avståndet mellan B:s fastighet (X) och den ansökta torvtäkten är så stort att det med fog kan ifrågasättas om B:s berörs på ett sådant sätt att de ska anses vara sakägare, finner Mark- och miljööverdomstolen att deras talan inte nu bör avvisas.

Tillåtligheten av torvtäkten med hänsyn till naturmiljön

Av 9 kap. 6 g § miljöbalken framgår att en torvtäkt som omfattas av tillståndsplikt enligt 9 kap. miljöbalken inte får komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Av förarbetena till denna bestämmelse (prop. 2008/09:144, s. 19 – 21) framgår bland annat att miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker innebär att torvbrytning ska ske med stor hänsyn till hydrologiska konsekvenser och på så sätt att påverkan på den biologiska mångfalden undviks. Torvtäkt bör endast ske i myrar som redan är kraftigt påverkade av dikning eller i ofullständigt utvunna täkter som inte bedöms vara lämpliga restaureringsobjekt. De våtmarker som har klass 1 eller 2 enligt den

nationella våtmarksinventeringen (VMI) får enligt propositionen i regel anses ha höga naturvärden.

Mossekomplexet Dynefallamossen, inklusive den i ansökan aktuella Fredriksdalsmossen, har vid den nationella våtmarksinventeringen förts till naturvärdesklass 2, högt naturvärde.

Sökanden har anfört att Fredriksdalsmossen kan ses som en separat mosse, hydrologiskt skild från den östra delen av Dynefallamossen, och att den delen av mosseområdet inte motsvarar naturvärdesklass 2. Sökanden har vidare anfört att det har funnits en bearbetningskoncession för energitorv på Fredriksdalsmossen och att Fredriksdalsmossen sedan tidigare är påverkad av mänskliga aktiviteter genom en kraftledning, tidigare dikning, täktverksamhet och en väg.

Mark- och miljööverdomstolen finner att sökanden inte har visat att den östra och den västra delen av mossekomplexet skulle utgöras av separata hydrologiska system. Det är inte heller visat att torvbrytning kan ske utan att rikkärret i norra delen av Fredriksdalsmossen påverkas.

Den bearbetningskoncession för energitorv som meddelades år 1984 och som gällde fram till utgången av år 2009 har inte utnyttjats och har således inte lett till någon påverkan av Fredriksdalsmossen. Kraftledningen bedöms endast påverka mossens hydrologi och ekologi i liten utsträckning. Av vad som framkom vid Mark- och miljööverdomstolens syn i målet är påverkan på mossen på grund av tidigare dikning, täktverksamhet och väg obetydlig. Det var uppenbarligen fråga om en småskalig täktverksamhet som avslutades för länge sedan, och spåren av den är numera knappt skönjbara. Med stor sannolikhet fanns det spår av tidigare verksamhet redan då våtmarksinventeringen och naturvärdesklassningen genomfördes.

Mark- och miljööverdomstolen finner att Fredriksdalsmossen inte kan betraktas som en separat del av Dynefallamossen med lägre naturvärde än mossekomplexet som helhet. Mossekomplexets storlek har också i sig betydelse för dess naturvärde genom att ett större område är mer motståndskraftigt mot förändringar än vad ett litet område

är. Den påverkan som tidigare mänskliga aktiviteter har medfört är obetydlig. Domstolen finner därför att bestämmelsen i 9 kap. 6 g § miljöbalken innebär att tillstånd till den sökta täktverksamheten inte kan meddelas och att mark- och miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut ska upphävas.

Övriga frågor

De frågeställningar som i övrigt lyfts fram i målet - och som bland annat gäller miljöbalkens hushållningsbestämmelser, den planerade täktens överensstämmelse med kommunens översiktsplan, det pågående arbetet med ett vattenskyddsområde för Storesjöns vattentäkt med gällande interimistiska bestämmelser samt risken i sak för påverkan på dricksvattentäkten i Storesjön eller vattenkvaliteten i Emån - behöver mot bakgrund av ställningstagandet ovan inte besvaras.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Peder Munck, referent, och tf. hovrättsassessorn Erika Enlund.

Föredragande har varit Astrid Öfverholm.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-01-30
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1044-11

KLAGANDE

1. Bodafors Fiskevårdssällskap
c/o N E E

2. H B

3. R B

4. B D

5. R E

6. P E

7. G E

8. S och F E

9. C F

10. C G

Dok.Id 195106

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

11. A G

12. M J

13. M J

14. A J

15. J J

16. C L B

17. A L

18. E L

19. Miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun

20. B M

21. Naturskyddsföreningen i Jönköpings länsförbund
c/o U B

22. Nässjö Affärsverk AB

23. C P/J

24. K R

25. Storesjöns Fiskevårdsområde
c/o G K

26. D S

27. J S

28. E S

29. K-E T

30. A W

31. H W

32. K W

33. B W

34. R W

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Jönköpings län

2. Wareborns Gårdsförvaltning

Ombud: O K

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jönköpings Läns beslut 2011-02-24 i ärende nr 551-3593-10, se bilaga 1

SAKEN

Överklagan av Länsstyrelsens i Jönköpings län beslut 2011-02-24, dnr 551-3593-10, ang. tillstånd till torvtäkt på fastigheten Y, Nässjö kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen fastställer följande nya verksamhetsvillkor.

TRANSPORTER

20. Transporter av torv ska ske via enskild väg och därefter vidare till väg nr 826 i sydväst. Samma väg ska användas vid återtransport av lastfordonen.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsens i Jönköpings län lämnade i beslut den 18 februari 2010 Wareborns Gårdsförvaltning (sökanden) tillstånd till miljöfarlig verksamhet i form av torvtäkt på fastigheten Nässjö Y. Efter att beslutet överklagats fann miljödomstolen att sökanden brustit i samrådsförfarandet genom att inte samråda med Nässjö Affärsverk. Målet återförvisades därför till Miljöprövningsdelegationen genom beslut den 18 juni 2010 (Växjö tingsrätt, miljödomstolen, mål M 1102-10).

Miljöprövningsdelegationen har, efter att sökanden kompletterat sin ansökan, den 24 februari 2011 på nytt lämnat Wareborns Gårdsförvaltning tillstånd till torvtäktverksamhet på fastigheten Y i Nässjö kommun. Tillståndet gäller utbrytning av totalt 300 000 m³ torv.

Beslutet har överklagats av Miljö- och byggnadsnämnden i Nässjö kommun, Nässjö Affärsverk, Naturskyddsföreningen (Jönköpings länsförbund), Bodafors Fiskevårdssällskap, Storesjöns Fiskevårdsområde samt ett stort antal enskilda klagande.

YRKANDEN M.M.

Merparten av de klagande yrkar att tillståndet upphävs medan ett flertal i andra hand yrkar att villkor ska fastställas som säkerställer att störningar och miljöpåverkan blir minimal. Mark- och miljödomstolen redovisar nedan en sammanfattning av klagandenas yrkanden och grunder. Därefter redogörs för sökandens och länsstyrelsens bemötande av klagandenas invändningar följt av gemälen.

Miljö- och byggnadsnämnden

Storesjön är en ytvattentäkt för Bodafors. Det saknas reservvattentäkt för samhället. Storesjön och dess avrinningsområde, vilket Fredriksdalsmossen tillhör är upptaget som ett förslag till vattenskyddsområde i Nässjö kommuns översiktsplan del IV, antagen 2002-06-18. Trots den utredning som gjorts anser nämnden att det på sikt kan finnas en risk att vattenkvaliteten försämras. I översiktsplanen står det skrivet att vattenkvaliteten i de sjöar som utgör vatten- och reservvattentäkter inte får försämras väsentligt. I samband med avvattning av mossen kan ökad urlakning av kvicksilver

ske. Vid torvbrytning kan vattenfaunan och vattenfloran bli negativt påverkad. Vid brytning av torv sjunker ofta pH och andra faktorer såsom humusämnen kan komma att påverka organismernas livskvalitet. Flodpärlmusslan är upptagen som sårbar i rödlistan samt upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv. Arten finns vid Emåns mynning och även öring som finns i Storsjön behövs för flodpärlmusslans fortplantning. Det har genomförts utredningar där det framkommit att Fredriksdalsmosen inte innehåller de naturvärden som motsvarar klass 2 i våtmarksinventeringen. I Nässjö kommuns översiktsplan del IV står det att våtmarker som är klassade med höga till mycket höga naturvärden (klass 2 och 1) och som inte tidigare varit föremål för torvutvinning ska undantas från exploatering. För naturvärdesklass 3 anges att tidigare oexploaterade våtmarker ska förbli oexploaterade om inte särskilda skäl finns för torvutvinning. Nämnden anser inte att några särskilda skäl föreligger och yrkar att tillståndet till torvtäktverksamhet upphävs.

Nässjö Affärsverk (NAV)

NAV vatten och avlopp är huvudman för de kommunala vatten- och avloppsanläggningarna. I Länsstyrelsen i Jönköpings läns skrift *Miljömålen för vattnets bästa – åtgärdsprogram 2011-2015* finns som åtgärd enligt Vattenförvaltningens åtgärdsprogram att kommunerna behöver inrätta vattenskyddsområden med föreskrifter för kommunala dricksvattentäkter som behövs för dricksvattenförsörjningen, så att dricksvattentäkterna långsiktigt bibehåller en god kemisk och god kvantitativ status. Utifrån det åtgärdsarbete som pågår i Nässjö kommun är tillståndet till en ny torvtäkt inom tilltäkt vattenskyddsområde kring Storesjön synnerligen olämpligt. I gällande översiktsplan för Nässjö kommun framgår tydligt att området där torvtäkten inryms är ett planerat vattenskyddsområde. Det är ytterst motsägelsefullt att under pågående arbete med en långsiktig vattenförsörjning tillåta nya verksamheter med en möjlig påverkan på vattenkvaliteten. NAV hänvisar dessutom till de befintliga skyddsföreskrifter som länsstyrelsen beslutade om för Nässjö stads vattentäkt, Spexhultasjön, 2004. I 19 § framgår att täkt av torv inom skyddszonerna endast får förekomma inom ramen för befintliga tillstånd beviljade före den 1 januari 2002. För att säkra tillgången till dricksvatten av god kvalitet behövs, enligt miljömålen för vattnets bästa, dessutom att kommunerna utreder hur man varaktigt med reservvattenförsörjning kan tillgodose samhällets behov av dricksvatten. I en utredning

som NAV gjort identifieras Storesjön som en möjlig reservvattenförsörjning till Nässjö stad, med ca 17 000 kunder. Utredning pågår i nuläget. Ett tillstånd till ny torvtäkt i anslutning till Storesjön påverkar möjligheten till reservvattenförsörjning negativt. I motiveringen till tillståndet refererar miljöprövningsdelegationen till den riskanalys som har gjorts i ärendet av ProVAB och GeoPro AB. I riskanalysen gör ProVAB bedömningen att den planerade torvtäkten inte har någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet som råvattentäkt för Bodafors vattenverk. NAV:s bedömning är att riskanalysen brister i framförallt två viktiga avseenden.

- I riskanalysen refererar ProVAB endast till rapporter gjorda av ProVAB själva samt GeoPro AB, tillsammans med Wareborns Gårds förvaltning beställare av riskanalysen. ProVAB styrker följaktligen sin rapport om belastningen på Storesjön med sina egna uppgifter. Detta ter sig såväl ur ett vetenskapligt som säkerhetsmässigt perspektiv ytterst märkligt.
- Den belastning av organiska ämnen som räknats fram för Storesjön bygger på teoretiska resonemang och antaganden vid normalflöden. Den framräknade belastningen är framtagen genom att multiplicera en antagen halt för andra torvmossor med normalflödet för området. Ingen hänsyn har tagits i riskanalysen till de framtida förändringar av vårt klimat som framgår i regeringens klimat- och sårbarhetsutredning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) menar t ex att antalet dagar med kraftig nederbörd ökar i större delen av landet. Inom den kommunala planeringen talar vi om en ökning av regn som normalt återkommer vart tjugonde och vart hundra år (20- och 100-årsregn). Vad som sker med belastningen på Storesjön vid dessa intensiva regn har utelämnats i riskanalysen.

I avvägningen mellan behovet av torv och behovet av en tryggad vattenförsörjning för ca 17 000 personer är det NAV:s bestämda uppfattning att det senare borde väga tyngre.

Naturskyddsföreningen

Ingreppen i form av torvbrytning kommer att medföra en negativ effekt på naturmiljön och ändra landskapsbilden. Ingreppen kommer att medföra ökad uttransport av organiskt material till recipienten, vilket bidrar till ökad grumlighet och indirekt till förhöjda halter av järn, mangan, nitrat och giftigt metylkvicksilver. Torvbrytningen

kommer vidare att bidra till att de naturliga utjämningsmagasinen försvinner. Högmossar liknande Fredriksdalsmossen tillhör en mycket skyddsvärd naturtyp som minskat i södra Sverige på grund av markavvattning. Fredriksdalsmossen avvattnas via Huluån till Storesjön inom Emåns avrinningsområde. Naturskyddsföreningen befarar att torvbrytning på Fredriksdalsmossen väsentligt kommer att försämra vattenkvalitén i recipienten med påföljande förändring av vattenfloran och vattenfaunan. I Huluån och Storesjön finns öring (öring behövs för flodpärlmusslans fortplantning), vid utloppet från Storesjön finns ett bestånd av flodpärlmussla som är upptagen som sårbar (VU) i rödlistan samt upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv. Storesjön utgör ytvattentäkt för Bodafors samhälle och planeras ingå som reservvattentäkt för Nässjö stad. I översiktsplanen för Nässjö kommun finns (2002-06-18. Vattenplan del IV) förslag till vattenskyddsområde för Storesjön med primär och sekundär skyddszon. I Jönköpings läns författningssamling 06 FS 2004:125 har länsstyrelsen fastställt följande enligt 19 §. ”Täkt av torv får endast förekomma inom ramen för befintliga tillstånd, beviljade före den 1 januari 2002”. Naturskyddsföreningen hävdar att för ett vattenskyddsområde gäller hårdare krav än normalt och att fördelarna med torvbrytning från allmän och enskild synpunkt inte överstiger de kostnader och olägenheter som kan uppstå.

R W och B W _____ (yrkandena numrerade)

Platsen för tåkten gränsar i norr till ett fritids- och rekreationsområde. På Fredriksdalasjön, vars södra del befinner sig mindre än 400 m från tåkten, förekommer frekvent fritidsfiske. Ingen annan industriell verksamhet eller tung trafik förekommer. De yrkar att (1) begränsningsvärdena för buller sätts i överensstämmelse med Naturvårdsverkets nya riktlinjer, för närvarande ute på remiss, och att dessa värden sänks med 5 dBA-enheter för buller med rena toner. I de nya riktlinjerna framgår att ”med friluftsområde avses område i detalj- eller översiktsplan för det rörliga friluftslivet eller andra områden som utnyttjas mera frekvent för friluftsliv där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg bullernivå är en särskild kvalitet”. Vissa skärpningar har även gjorts gällande bullervärden på lördagar och helgdagsaftnar. Miljöprövningsdelegationen har infört skärpning för lördagar men glömt bort helgdagsaftnarna. Redan vid en låg ljudnivå av 37,5-40 dB(A) är andelen personer som upplever sig som mycket störda 20 % enligt Naturvårdsverkets rapport 5956,

Människors upplevelse av ljud från vindkraftverk. Fredriksdals samhällsförening liksom ett stort antal närboende är oroliga för störande buller. Detta har dock inte föranlett Miljöprövningsdelegationen att välja det lägre ljudvillkoret för fritidsbebyggelse. I aktuellt fall handlar det om nyetablering av industriell verksamhet i ett naturområde som gränsar till fritidsbebyggelse. Miljöprövningsdelegationens val av begränsningsvärden är omotiverat och visar ingen hänsyn till de boendes uttryck för oro. (2) Kontroll av bullervärden ska göras med immissionsmätning vid bostäder, ej med närfältsmätning och beräkning av ljudnivåer. Beräkningar kan manipuleras till uppdragsgivarens förmån. Mätningarna ska utföras när väderbetingelserna ger de starkaste bullerstörningarna och på dygnstid när bakgrundsljudet är lågt. De vill veta hur Miljöprövningsdelegationen har tänkt sig att sökanden, som har att vidta ”omedelbara åtgärder” om vid överskridandet av bullervärdena, ska veta att värdena överskrids. Externa bullerkällor uppfattas olika i styrka beroende på skiftande väderbetingelser. Ska de ha mätningstrustning på plats dygnet runt vid de närmaste bostäderna? (3) Skogsridån mellan torvtäkten och sommarstugeområdet/Fredriksdals samhälle får inte avverkas under tillståndets giltighetstid. Skogen bör bevaras med hänsyn till försiktighetsprincipen för att minska risken för bullerstörningar. (4) Arbetstiden under månaden maj-september ska inskränkas till måndag-fredag kl. 7.00-18.00 eftersom det är under den här tiden som många utnyttjar sina sommarstugor, vistas utomhus eller sover vid öppet fönster. (5) Transporter till och från täkten ska följa den enskilda vägen söderut till väg 826 (Bodafors-Tenhult-vägen) i sydväst. Det är nog tänkt att transporterna ska ske enligt detta yrkande men det är oklart beskrivet i Miljöprövningsdelegationens beslut. (6) Under ”överlåtelse av villkorsskrivning” ska tilläggas ”klagomål från grannar beträffande störningar från verksamheten” som ett skäl att fastställa ev. ytterligare villkor. (7) Den ekonomiska säkerheten bör räknas upp årligen med markentreprenadindex och inte med konsumentprisindex, eftersom det senare blir en form av spekulation. De efterlyser slutligen sammanträdesprotokoll från påstått sammanträde som sökanden säger sig ha haft med vägsamfälligheten för den enskilda vägen. Strukturen på vägkostnadsfördelningen bör justeras med tanke på den tunga trafiken från täkten

De yrkar i första hand att mark- och miljödomstolen ska upphäva Miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut. I andra hand yrkar de att villkoren för verksamheten kraftigt skärps och kompletteras. Som skäl har de angivit följande. Täkten avses äga rum i ett hittills ostört naturområde. Mossen som fått klass 2 i våtmarksinventeringen, utgör ett för oss och andra boende i området flitigt besökt strövområde. En utgrävning av mossen kommer förutom ett åsidosättande av våtmarksinventeringens klassning att innebära omfattande negativa miljökonsekvenser. Åtminstone 30-40 fastigheter ligger inom det område som direkt kommer att störa och påverkas negativt av täkten om inte tillståndet upphävs. De tunga maskiner som man avser använda för brytningen kommer att vara i drift dygnet runt under sommarhalvåret och medföra omfattande bullerstörningar. Området är industrifritt med fritidsbebyggelse och inslag av åretruntbostäder. Tung transporter kommer att innebära trafikstörningar och risk för trafikolyckor. Vägen är för smal och norra delen av vägen passerar genom Fredriksdals samhälle med daghem alldeles intill vägen. Miljöprövningsdelegationen har bortsett från flera felaktigheter i miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter och analyser beträffande flera viktiga områden saknas i miljökonsekvensbeskrivningen. Våtmarken som tidigare haft klassningen 2 har utan vidare nedklassats till nivå 4. Påståendet att Dynefallsmossen inte kommer att påverkas av att 300 000 m³ torv försvinner från ett direkt angränsande område på 36 ha är felaktigt och inte baserat på någon vetenskaplig utredning. Dynefallsmossen kommer med stor sannolikhet att påverkas och ursprungliga miljöer förstöras. Även Klintamossen kommer att påverkas av utgrävningarna. Det finns ingen expertutredning som visar vad som händer med Klintamossen eller utloppsvattnet därifrån till Fredriksdalasjön. Kommer grundvattennivån att sjunka i Fredriksdalsmossen och därmed även i dricksvattenbrunnarna som fastigheter alldeles väster om mossen använder? Det finns inget kommunalt vatten för de fastigheter som ligger mellan Fredriksdals samhälle och torvtäkten. Sökanden bör åläggas att utföra en opartisk utredning samt uppföljande kontroller under verksamhetstiden. I miljökonsekvensbeskrivningen saknas tillräckliga uppgifter om vilka ämnen som kan utlakas då mossen grävs ut och pH-värdet ändras. Analys har inte redovisats av förekomsten av Al, Cu, Zn, Cd, Hg, Pb etc. i jonform eller i olika föreningar. En genomgripande analys av de tungmetaller och andra föroreningar som ansamlats i mossen ska göras innan torven börjar brytas. Det saknas beräkning av temperaturen på det vatten som

insamlats i de föreslagna sedimenteringsdammarna. I Behovsutredning 2006/2007 Miljösamverkan påpekas att bl.a. öring och andra fiskar och kräftdjur kan påverkas nedströms efter anläggning av dammar. Temperaturen efter dammen får inte vara mer än 1,5° C över den temperatur som vattnet har omanipulerat. pH-värdet bör vara minst 6, inte 5,6 som anges i tillståndet. Sökanden ska rätta sig efter de bestämmelser som beträffande pH-värden, fasta substanser, temperaturer, föroreningar etc. som finns etablerade i lag och andra föreskrifter. Det ska klargöras att all trafik, även vintertid, till och från täkten ska ske via den södra länken av vägen Fredriksdal Göljaryd. Det ekonomiska ansvaret för att hålla vägen farbar ska åläggas sökanden. Bullernivåer ska fastställas i enlighet med Naturvårdsverkets rekommendationer. ”Utomhusvärden mätta genom immissionsmätningar för externt industribuller angivna som ekvivalent ljudnivå i dB(A)” enligt NFS 200, ISSN 1403-8234. Det innebär 40 dB(A) under dag 07-18 samt 35 dB(A) övrig tid. Det ska även föreskrivas att om ljudet innehåller ofta återkommande impulser eller hörbara komponenter ska de värden som anges i riktlinjerna sänkas med 5 dB(A) enheter. Mätmetoden anges i Naturvårdsverkets rapport 5417. Täktområdet med omgivning är fullständigt bullerfritt vilket innebär att 2 kap 3 och 7 §§ samt 26 kap 19 § miljöbalken ska tillämpas. Därtill ska fastställas när, var och hur kontrollmätningar ska genomföras och en bankgaranti ställas på ett adekvat belopp för att dessa kontrollmätningar ska kunna verkställas. Sökanden ska redovisa adekvata åtgärder för att undvika dammspridning. Sökanden ska utreda konsekvenserna vid en eventuell brand och ta fram ett åtgärdsprogram för sådan händelse. Något samråd har inte ägt rumt med enskilda berörda. Samråd har inte heller kallats till eller ägt rumt med Vägsamfälligheten.

R B, C L B och H B har kompletterat sitt överklagande med överklagandet till Växjö tingsrätt, miljödomstolen i Länsstyrelsen i Jönköpings ärende 551-3278-05 och 0682-20-102.

K W, H W och C W

De har gården Klinten som gränsar till Y. De anser att torvbrytningen kommer att ge upphov till bullerstörningar, damning, försämring av tillrinning mot vattenkällan (God källan) som finns i ängen mot sjön, att stora fordon ska åka på den smala vägen och att de inte längre kan använda sin festlokal. Om sökanden

hugger ner skogsdungen mellan tälkten och deras fastighet finns inget bullerskydd. Området är idag förskonat från industribuller och långt från större vägar och järnväg. Det är konstigt eller ett avsteg från gällande lag att länsstyrelsen kan ge tillstånd att bryta torv i ett område som har naturvärdesklass 2.

Övriga enskilda klagande (sammanfattat)

De är oroliga för konsekvenserna av torvbrytningen och bullret från denna. Klinten är ett populärt rekreativsområde med sommarstugor och permanentbostäder. Det är 800 meter till permanentbostad på Klinten 16. Området är tyst och förskonat från industribuller, större vägar och järnväg. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer ska sådana områden bevaras tysta. Vägen förbi Klinten och Fredriksdals säteri och vidare mot Almesåkra kyrka är relativt trafikerad sommardag. Vägen är smal och man kan inte mötas med lastbil mer än på ett fåtal ställen. De är även oroliga för tillrinningen till sina vattenbrunnar. Fredriksdalsmossen har naturvärdesklass 2 och det är konstigt eller ett avsteg från gällande lag att ge tillstånd till torvbrytning där. Torvbrytning innebär en totaldestruktion av våtmarkens hydrologi, biologiska mångfald och mossens struktur och funktion. Det är endast 300 meter till Fredriksdalsjön och bullret från tälkten kommer att överrösta allt naturligt djurliv. Det kan damma väldigt mycket från torvtälkter.

Bodafors Fiskevårdssällskap och Storesjöns Fiskevårdsområde

Föreningarna yrkar i första hand att mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut. I andra hand yrkar de att sedimenteringsdammarnas kapacitet utökas 4-5 gånger, att antalet provtagningspunkter och deras fördelning geografiskt och sett över tiden utökas väsentligt, att krav ställs på att återkommande nedströms elfisken och faunaundersökningar ska göras så snart brytningen startat och att ett betydande vite knyts till miljökraven. Som skäl för yrkandena har föreningarna anfört sammanfattningsvis följande. Länsstyrelsen har inte i tillräcklig utsträckning beaktat försiktighetsprincipen. I en suspension av vatten och torvpartiklar är torvpartiklarna mycket svåra att avskilja eftersom de under avsevärd tid befinner sig i svävande tillstånd. Ju mindre partiklarna är desto svårare att avskilja. Sökandens uppgifter om beräkningar av sedimenteringsdammarna kan starkt ifrågasättas. I det aktuella avvattningsområdet har följande kunnat konstateras. Den prospekterade mossen ligger

i tillrinningsområdets absoluta början där flödesvariationerna och därmed också stöbelastningarna är snabbast och störst. Tidvis lämnar därför stora flödesmängder mossen varför de prospekterade sedimenteringsdammarna är klart underdimensionerade. Således ges inte vattnet tillräckligt med tid för att lämna sin last av torvpartiklar. Om torvbrytning mot förmodan skulle komma till stånd bör dammarna göras minst 4-5 gånger så stora som planerats. Vattnet passerar sträckan mellan Fredriksdalsmossen och elfiskelokalen (ca 1,7 km) på delar av en timme vid högvattenflöde, i vissa fall på några minuter. Den höga vattenhastigheten gör också att mängden tidigare sedimenterat men nu lossrivet material ökar. Inte bara öringen som art bör skyddas utan även genetiskt unika lokala varianter. Ett enda tillbud vid tåkten riskerar att för alltid radera ut Huluåns hela öringsbestånd. När det gäller påstådda utspädningseffekter nedströms Fredriksdalsmossen och i Storesjön har man utelämnat årstids-cirkulationerna. Varje normalt fungerande sjö har två stagnationer (vinter och sommar) och två cirkulationer (vår och höst). Då har hela vattenmassan under viss tid samma temperatur och kan lätt blandas om med vindens hjälp. Storesjön ligger i nord/sydlig riktning. Sydliga och sydvästliga vindar dominerar och förflyttar med böljornas hjälp ytvattnet norrut i sjöns längdriktning. Samtidigt uppstår underströmmar i rakt motsatt riktning, dvs. söderut och mot intagspunkten för kommunens vattenverk. Här finns det en betydande risk för att Storesjön kan fungera som en ”transportbassäng” för torvpartiklar från Fredriksdalsmossen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen yrkar att överklagandena ska lämnas utan bifall.

Närmaste bostadshus finns cirka 300 meter öster om tåkten. Bostadshuset tillhör verksamhetsutövaren. Därutöver finns inga bostads- eller fritidshus inom cirka 800 meters avstånd. R W:s fastighet ligger cirka 1 300 meter från tåkten och R B:s fastighet ligger cirka 1 600 meter från tåkten. Enligt Boverkets Allmänna Råd 1995:5 ”Bättre plats för arbete” rekommenderas minst 500 meter som skyddsavstånd mellan täkt och bostäder. Rekommenderat skyddsavstånd fungerar som en vägledning och måste anpassas till förhållandena i det enskilda fallet. Denna rekommendation gäller alla typer av täktverksamheter, dvs. även bergtäkter där arbetsmoment såsom bergborrning, sprängning, skutknackning och krossning

ingår. I detta fall rör det sig om en torvtäkt med arbetsmoment och maskiner som alstrar betydligt mindre omgivningsstörning genom t.ex. buller och damm än vid bergtäkter. Därför kan det kortare avståndet till närmaste bostadshus accepteras. Området kring Klintens badplats är inte utpekad som friluftsområde eller liknande enligt Nässjö kommuns översiktsplan, antagen den 18 juni 2002. De ljudnivåer som anges i bullervillkoret är satta enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för nyetablerad industri (SNV RR 1978:5, reviderad 1983), men med en ytterligare skärpning av värdet för lördagar så att detta blir samma värde som för sön- och helgdagar. Bullervillkoret gäller på ett avstånd om 300 meter från torvtäkten. Bostads- och fritidsbebyggelsen vid Klinten ligger på ett betydligt längre avstånd från täkten och med ett höjdparti mellan. Ljudnivån vid Klinten kommer därför att bli betydligt lägre än de ljudnivåer som anges i villkoret. Sökanden har angivit att transporter kommer att ske via enskild väg söderut till väg 826 i sydväst. Verksamheten beräknas omfatta cirka 40-50 uttransporter per år. Enligt villkor 1 i tillståndet är sökanden skyldigt att bedriva verksamheten i överensstämmelse med vad som angivits i ansökningshandlingarna. Länsstyrelsen anser inte att det behövs något ytterligare villkor för att reglera detta. Det finns ingen risk för att vattennivån i Klintamossen eller de brunnar som finns utmed Fredriksdalasjön påverkas genom att sänka vattennivån inom täktområdet. Det vatten som kommer att avledas från täkten har kommit dit genom nederbörd eller genom avrinning från närbelägen fastmark runt mossen. Huluån, som börjar i en sydlig utstickare från Klintamossen kommer att passera förbi täktområdet opåverkad ända till Fredriksdalsmossens södra ände, där utloppet från täkten kommer att lokaliseras. Enligt våtmarksinventeringen (VMI) tillhör den aktuella våtmarken naturvärdesklass 2. Klassningen av det aktuella våtmarksområdet är gemensam för Fredriksdalsmossen och den intilliggande Dynefallsmossen. Fredriksdalsmossen är till stora delar igenvuxen av barrblandskog, delvis dikad och i norra delen genomkorsad av en kraftledning. De naturvärden som medfört att våtmarksområdet tilldelats naturvärdesklass 2, bl.a. stora bestånd av Klockljud, är helt associerade till Dynefallsmossen. Mossarna är väl avgränsade från varandra av fastmark med träd- och buskvegetation i de centrala och södra delarna och av trädvegetation i de norra delarna, samt av Huluån som passerar mellan. Det finns alltså både angränsning i vegetation och hydrologi. Beträktat som fristående mosse uppfyller Fredriksdalsmossen inte de kriterier som förknippas med klass 2 i våtmarks-

inventeringen. Av ortofoto av Fredriksdals- och Dynefallsmossen framgår tydligt att det finns en avgränsning mellan mossarna (Huluån) och att Fredriksdalsmossen är tydligt påverkad av igenväxning, utdikning och kraftledning till skillnad från den intilliggande och betydligt mer öppna Dynefallsmossen. I gällande översiktsplan för Nässjö kommun anges att de våtmarker som är klassade som objekt med höga till mycket höga naturvärden enligt våtmarksinventeringen (klass 1 och 2) och som inte tidigare varit föremål för torvutvinning ska undantas från exploatering. Vidare anges att tidigare oexploaterade våtmarker med naturvärdesklass 3 ska förbli oexploaterade om inte särskilda skäl finns för torvutvinning. En avvägning mellan ekonomiska och naturmässiga värden ska göras. Prövning av torvtäckers tillåtlighet i förhållande till naturvärden regleras av 9 kap. 6 c § miljöbalken, av vilken framgår att en täkt av torv inte får komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Länsstyrelsen finner inget stöd i lagstiftningen för att kommunen i översiktsplanen kan reglera att det krävs särskilda skäl för torvutvinning. Länsstyrelsen bedömer att det är rimligt att våtmarker som har naturvärden motsvarande klass 1 eller 2 i våtmarksinventeringen anses utgöra värdefulla naturmiljöer. Eftersom det aktuella området inte håller naturvärden motsvarande klass 1 eller 2 bedömer Länsstyrelsen att det inte finns skäl att med stöd av 9 kap. 6 c § avslå den ansökta täktverksamheten. Vatten från torvtäkten avrinner till Huluån. Efter cirka 5 kilometer mynnar Huluån i Storesjön som är ytvattentäkt för Bodafors samhälle. I Översiktsplanen ingår täktområdet även i ett förslag till skyddsområde för Storesjöns ytvattentäkt. I den riskanalys som utförts av ProVAb bedöms den planerade torvtäkten inte ha någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet som råvattentäkt för Bodafors vattenverk. Med utförd riskbedömning, torvtäckens avstånd till Storesjön och med de i tillståndet fastställda försiktighetsmått i form av föreskrivna villkor om utsläpp till vatten och hantering av kemikalier och avfall samt kontroll bedömer Länsstyrelsen att torvtäkten kan tillåtas. I övrigt hänvisar Länsstyrelsen till motiveringen i Miljöprövningsdelegationens beslut daterat den 24 februari 2011.

Sökanden

Sökanden yrkar att mark- och miljödomstolen avslår besvären och fastställer Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut om tillstånd till täkt.

Överklagande från Nässjö Affärsverk AB

NAV hänvisar i sitt yttrande till 19 § i Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut den 10 december 2004 om skydd för vattentäkt i Spexhultasjön (dnr 513-2860-02). Enligt paragrafen får täkt av torv endast förekomma inom ramen för befintliga tillstånd. Sökandens verksamhet är inte belägen inom eller i anslutning till någon av skyddszonerna. Därmed omfattas inte verksamheten av skyddsföreskrifterna. Därutöver kan det konstateras att den del av Fredriksdalsmossen som målet i fråga berör hade en giltig bearbetningskoncession före den 1 januari 2002 (länsstyrelsens beslut den 30 mars 1984, dnr 11.1293-916-82). Sökanden har uppdragit åt ProVAb att upprätta en riskanalys för att utreda den planerade verksamhetens påverkan på Storesjön som dricksvattentäkt. Riskanalysen har upprättats i samråd med NAV och bygger i huvudsak på vattenanalyser från Storesjöns mitt och från Huluån, samt analyser av råvatten och utgående vatten från Bodafors vattenverk. Emåförbundet har lämnat uppgifter från Storesjön och Huluån. Vattenanalyser avseende råvatten och utgående vatten har lämnats av NAV. För att beräkna belastningen av organiska ämnen har proVAb refererat till vattenanalyser från andra torvtäkter i södra Sverige. Dessa vattenanalyser har utförts av Alcontrol och ProVAb. ProVAb har således inte enbart hänvisat till och analyser som utförts av ProVAb och GeoPro. Därtill är det vanligt att använda sig av tidigare utförda undersökningar. Riskanalysens belastningsberäkning avseende organiska ämnen är gjord utifrån normalflödet för det aktuella området. Normalflödet är hämtat från SMHI och den använda och nu gällande standardnormalperioden är 1961-90. Stora variationer i mängden nederbörd har förekommit under åren. Den planerade verksamheten kommer inte ha någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet eller dess förutsättningar som råvattentäkt för Bodafors vattenverk.

Överklagande från Miljö- och byggnadsnämnden

Nämnden menar att en avvattning av mossen kan leda till en ökad urlakning av kvicksilver samt att brytning av torv ofta leder till att pH i utgående vatten sjunker, vilket i sin tur kan medföra en negativ påverkan på vattenfloran och vattenfaunan. I EG:s ramdirektiv för vatten (2008/105/EG) anges gränsvärdet för kvicksilver i biota, dvs. den levande floran och faunan inom ett område, till 20 µg/kg. I Sverige överstiger kvicksilver gränsvärdet för i stort sett alla ytvattenförekomster, sjöar,

vattendrag och kustvatten. Under en avsevärd tid har utsläpp av kvicksilver skett i såväl Sverige som utomlands. Den främsta anledningen till utsläppen och de för höga halterna i vattnet är internationella luftnedfall (Vatteninformationssystem Sverige, VISS). Kviksilverhalter mäts vanligen inte i avrinningsvattnet från torvtäkter. Vid Flytens torvtäkt i Västmanlands län har kvicksilverhalterna i avrinningsvattnet från torvtäkten mätts kontinuerligt mellan 1992-2005 och resultaten har visat att halterna inte skiljer sig från de halter som mätts upp i opåverkade vattendrag. Det är såvitt känt att torvtäkt inte leder till ökade halter av kvicksilver i recipienten. Följden av dikning för torvtäkt blir ofta en påtaglig höjning av såväl pH som alkalinitet i recipienten nedströms torvtäkten. Förhöjningens storlek varierar men är mest markant i områden under högsta kustlinjen (Stenbeck G. 1985 *Energitorvtäkter tänkbara miljökonsekvenser*). Höjningen av pH och alkalinitet kan tillskrivas den ökade tillförseln av morängrundvatten till dikessystemet och då främst från de djupare krans- och utloppsdikena. Effekterna av dikning och pågående torvbruk har rapporterats i Lundin (Lundin, L. 1996 *Effekter av torvbruk på hydrologi och vattenkemi. NUTEK rapport TORV 92-2*). I studien noterades en minskning av utlakning av vätejoner, innebärande ett högre pH (0,4-0,7 enheter högre än beräknat för odikade förhållanden). I samma studie studerades de vattenlevande organismerna genom undersökningar av bottenfaunan i utloppsbäcken från produktionsområdet – såväl individtätthet som biomassa ökade på grund av ökad födotillgång och höjt pH. En kvalitetsklassning av vattnet med utgångspunkt från bottenfaunan visade att vattnet ej var särskilt starkt påverkat av organiskt material. Vattenkvalitén i Storesjön bedöms således inte påverkas på något negativt sätt av torvtäkten. När det gäller öring och flodpärlmussla så finns det inga aktuella recipienter angivna i Naturvårdsverkets författningssamling (NFS 2002:6) som kan beröras av avrinningsvatten från Fredriksdalsmossen. I sökandens tillstånd regleras pH-värdet samt halten suspenderat material i det vatten som lämnar täktområdet. Genom åtagna skyddsåtgärder och villkor som påförts verksamheten menar sökanden att torvtäkten inte kan befaras försämra livsbetingelserna för flodpärlmusslan eller öringen. Sökanden delar nämndens bedömning att Fredriksdalsmossens naturvärden varken motsvarar naturklass 1 eller 2 enligt våtmarksinventeringen. Mossen är inte att anse som en oexploaterad våtmark eftersom den genomkorsas i norra delen av en större kraftledning och sedan tidigare till stora delar har dikats. Vid en avvägning mellan ekonomiska intres-

sen och naturmässiga värden framgår att det råder brist på torv i branschen samtidigt som Fredriksdalsmossen inte hyser några kända natur- eller kulturvärden som kan medföra att verksamheten är att bedöma som olämplig.

Överklagande från Bodafors Fiskevårdssällskap och Storesjöns Fiskevårdsområde.

Sedimenteringsdammarna som sökanden åtagit sig att uppföra har dimensionerats efter hur mycket vatten respektive damm kommer att mottaga efter rådande praxis. Bakgrunden till en dimensionering av sedimentationsdammar med en storlek av ca 5 m²/avvattnad ha kommer från J (1984 *Effektiviteten hos sedimentationsbassänger på torvtäkter – en preliminär utvärdering samt förslag till förbättringar*. Limnologiska institutionen, Uppsala Universitet, stencil 14 s). Arbetet refereras till i Stenbeck (1985, *Energitorvtäkter – tänkbara miljökonsekvenser*, Naturvårdsverket rapport 3003). Sammanfattningsvis kan man säga att effektiviteten för sedimentationsdammarna ökar kraftigt upp till ca 5 m²/ha bearbetningsområde. Därefter ökar inte effektiviteten nämnvärt vid ökad storlek på sedimentationsdammen. Sökanden vill förtydliga att det dikessystem och de sedimenteringsdammar som kommer att upprättas endast belastas med vatten som avrinner från den planerade verksamheten. Huruvida det stundtals är höga flöden i Huluån (dvs. nedströms verksamheten) är inte relevant vid dimensioneringen av sökandens dikessystem och sedimentationsdammar. Slutligen kan det konstateras att genom dikningen skapas magasineringkapacitet som reglerar häftiga vattenflöden. Detta till skillnad från en odikad torvmark som i det närmaste är vattenmättad. Sökanden har i och med villkor 9 att tillse att inga höga halter av suspenderat material lämnar sedimentationsdammarna samt att ingen sänkning av pH-värdet i Huluån sker. Därigenom kommer verksamheten inte heller att medföra någon negativ påverkan av betydelse på Huluåns eller Storesjöns öringsbestånd och vattenkvalitet.

Överklagande från Naturskyddsföreningen

Sökandens sedimentationsdammar kommer att utrustas med överfallströskel samt ytlänsar. Därtill har ytan på sökandens sedimentationsdammar anpassats efter den mängd vatten som kommer att passera respektive sedimentationsdamm. Halterna suspenderat material blir därmed nära nog bakgrundshalterna för vatten som lämnar obrutna mossar. I och med att verksamheter med väl fungerande sedimentations-

dammar inte släpper ut höga halter suspenderat material och inte heller vatten med lågt pH-värde så sker inte heller något ökat utsläpp av metalljoner.

Överklagande från enskilda närboende

Bullervillkoret för verksamheten följer rådande praxis och överensstämmer med Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (1978:5). Några bullerproblem av betydelse från blocktorvstäckter är så vitt inte känt. Som exempel på de låga bullernivåer som uppstår i samband med ovan nämnda verksamhet kan nämnas en bullermätning som utförts vid Hyltestops Torv AB:s blocktorvstäkt i Elenshylte, Kronobergs län. Vid ett avstånd av ca 300 m från täktområdet uppmättes ca 32,2 dB(A), dvs. en ljudnivå som understiger alla bullerriktlinjer alldeles oavsett dag eller tidpunkt. Ytterligare skyddsåtgärder är varken nödvändigt eller miljömässigt motiverat. Enligt Boverkets allmänna råd 1995:5 "Bättre plats för arbete" rekommenderas ca 500 m mellan täktverksamhet och bostäder. Torvtäkt förutsätter en sänkning av grundvattennivån inom brytningsområdet. Påverkan på grundvattennivån är helt lokal och sträcker sig sällan eller aldrig mer än ett fåtal meter från brytningsområdet. Klintamossen är belägen högre än Fredriksdalsmossen. Någon negativ påverkan av betydelse på Klintamossen eller klagandenas brunnar beräknas inte uppkomma. Sökanden har åtagit sig att köra verksamhetstransporterna söderut och är genom villkor 1 i tillståndet bundet av åtagandet. Sökanden har samrått med länsstyrelsen, Nässjö kommun samt de enskilda som kan anses särskilt berörda. De som har ansetts särskilt berörda är de fastighetsägare med en bostadsfastighet inom ca 500 m från den planerade verksamheten samt de fastigheter som angränsar till den planerade verksamheten. Samrådshandlingar till ovan nämnda parter skickades ut den 13 november 2008. Samråd har även skett med Nässjö Affärsverk, Nässjö Ornitologiska förening samt E.ON Sverige AB. Samråd med berörd vägsamfällighet har skett den 17 maj 2004 vid vilket tillfälle ingen erinran framfördes. Sökanden har således inte brustit i samrådsförfarandet. Att Fredriksdalsmossen fått klass 2 i Våtmarksinventeringen beror på de naturvärden som associeras med Dynefallsmossen. Fredriksdalsmossen uppfyller inte de kriterier som förknippas med klass 2 i Våtmarksinventeringen. Fredriksdalsmossen är avskild från Dynefallsmossen av ett fastmarksområde med trädråd i de centrala och södra delarna och i den norra av ett större område med trädvegetation. Verksamheten beräknas inte medföra någon på-

verkan av betydelse på Dynefallsmossen. Sökanden är genom villkor 10 i tillståndet skyldiga att begränsa eventuell damning från verksamheten. Det ska dock tilläggas att det är så vitt inte känt att skörd av blocktorv ger upphov till några dammproblem av betydelse.

Bodafors Fiskevårdssällskap (genmäle)

De anser att väsentliga faror till följd av det planerade projektet medvetet eller omedvetet tonas ner medan andra uppvärderats för att projektet till varje pris ska kunna genomföras. Miljöprövningsdelegationen tar inte hänsyn till att lokala variationer av öring ofta uppvisar unika och därmed också skyddsvärda genetiska egenskaper. Sådana levande genbanker har ett stort värde. Ett enda tillbud från den planerade torvtäkten kan för alltid radera ut Huluåns öringsbestånd och dess gener. I Emåns källområde vid Bodafors finns även självreproducerande bestånd av flodpärlmusslor. För att kunna förutse miljöeffekterna av torvbrytning krävs en tämligen omfattande kartläggning av den specifika mossens förhållande. De kan inte se att någon sådan noggrann undersökning har skett när det gäller Fredriksdalsmossen. De hänvisar till den studie som pågått under 20 år och omfattar fem torvtäkter i Gävleborgs län, SLU Rapport 2006:233. Att bedriva täkt är ett enskilt intresse medan Storesjöns roll som vattentäkt är ett allmänt intresse. Det allmänna intresset måste rimligen få väga tyngst.

R B, C L B och H B (genmäle)

De anser att de tillhör skaran enskilda som är särskilt berörda och ska inkluderas i ett samrådsförfarande. Det samråd som sökanden anser ägt rum vid vägsamfällighetens årsmöte den 17 maj 2004 innehåller så många brister att tillståndet ska upphävas. Sökandens ansökan är fortfarande inte komplett ifråga om transporter. Sökanden har endast klargjort att transporter från täkten ska ledas söderut till väg 826. De vill att det fastställs att även transporter till verksamheten sker på samma vägsträckning. Med tanke på att tillståndet gäller brytning av 300 000 m³ torv är det obegripligt att verksamheten beräknas omfatta 40-50 uttransporter per år. Snarare bör det handla om 375 uttransporter per år. Det exempel på bullermätning som sökanden tagit upp i sitt yttrande innehåller ingen upplysning om avståndet till bullerkällan, styrkan på denna eller vindriktningen. Volvos bandgrävmaskin EC 240 C

har en extern bullernivå på 103 dB(A) och kan dessutom vara verksam på norra delen av tälkten, vilket är på hälften av det avstånd som sökandens vindkraftverk, vilket de kan höra vid sydlig vind. De vidhåller sina yrkanden.

R B, C L B och H B (genmäle)

Beträffande samråd med berörda hänvisas av Geopro till ett protokoll från ett årsmöte med samfällighetsföreningen för väg F 1166 i Fredriksdal den 17 maj 2004, där sökanden under ”övriga frågor” informerade om en ”bearbetningskoncession på torvmosse på Fredriksdals säteri”. Kallelsen till mötet innehöll ingen information om torvtälkten överhuvudtaget. Berörda har därmed inte blivit kallade. Den informationsskrift från 13 november 2008 som sänts ut till fyra fastigheter i mossens omedelbara närhet beskriver en kommande koncessionsansökan med en produktion av 2 500 000 m³. Brytningens medeldjup beräknas till 6,5-7 m. Den information som ges i informationsskriften avviker således helt från det projekt som mark- och miljödomstolen nu ska ta ställning till. Samråd i det aktuella torvprojektet har inte ägt rum och dessutom är den information man hänvisar till felaktig. Projektet ska bl.a. av dessa skäl avslås. Det ska föreskrivas i ett eventuellt tillstånd att sökanden ska stå för alla extra kostnader för väghållning i samband med transporter till och från mossen. Transporterna ska ske via vägen F1166 söderut. De yrkar att bullernivån 32,2 dB(A) på ett avstånd av 300 m från tälktområdet fastställs av mark- och miljödomstolen. Fredriksdalsmossen är inte fristående från Dynefallsmossen som påstås av Geopro och länsstyrelsen. Det faktum att de båda mossarna står i direkt förbindelse med varandra är sannolikt ett av skälen till att de båda mossdelarna klassats med 2 i VMI. Fredriksdalsmossen liksom Dynefallsmossen ska därmed bevaras och de yrkar att tillstånd till tälkt inte ges.

R B, C L B och H Bodh har inkommit med skrivelse från professor L F.

Sökanden har i avslutande yttrande anfört att det vid vägsamfällighetens årsmöte den 17 maj 2004 informerades om den planerade tälktverksamheten och att Länsstyrelsen den 19 mars 2004 hade beslutat att ett utöka samrådsförfarande inte erfordras. Ansökningsprocessen för Fredriksdalsmossen startade i början av 2004 och det

är fullt normalt att hänvisa till äldre samrådshandlingar i ett ärende som dragit ut på tiden. Den mängd torv som avses i tillståndet är råtorv medan de volymer som uttransporteras är torkad torv. Sökanden vidhåller sin bedömning att mängden uttransporter per år uppgår till 40-50 stycken. Vid tillfället för den bullermätning som sökanden hänvisat till i tidigare yttrande rådde medvind från bullerkälla till recipient (bullermätare) och avståndet mellan bullerkälla och recipient var detsamma som avståndet mellan täktområdet och recipienten, dvs. ca 300 meter. Sökanden kommer i enlighet med 6 § förordning (1998:901) om egenkontroll att löpande undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt. Utöver sökandens egenkontroll finns även en rad villkor som reglerar verksamhetens utsläpp till vatten (villkor 6-9). Därtill har sökanden åtagit sig att upprätta väldimensionerade sedimentationsdammar med såväl ytläns som överfallströskel. Genom de skyddsåtgärder, den egenkontroll och de villkor som reglerar verksamheten beräknas inte den planerade verksamheten vid Fredriksdalsmossen medföra någon negativ påverkan av betydelse på recipienten eller dess flora och fauna. Den riskanalys som upprättats i ärendet visar att täktverksamheten vid Fredriksdalsmossen inte kommer att medföra någon nämnvärd påverkan på Storesjöns vattenkvalitet som råvattentäkt för Bodafors samhälle. På uppdrag av sökanden har Hamrakonsult utfört en naturvärdesinventering av Fredriksdalsmossen. Denna visar att inga ovanliga eller på annat sätt skyddsvärda arter återfinns inom Fredriksdalsmossen. Fredriksdalsmossen är kraftigt påverkad av antropogena ingrepp i form av framförallt dikning. Därutöver löper en större kraftledningsgata över den norra delen av Fredriksdalsmossen. Fredriksdalsmossen uppfyller således inte de kriterier som förknippas med klass 2 i VMI.

Länsstyrelsen har i avslutande yttrande hänvisat till vad som sägs om Fredriksdalsmossen och Dynefallsmossen på sidan 4 i miljökonsekvensbeskrivningen samt i en komplettering till ansökan som inkom den 29 april 2009 och därutöver hänvisat till motiveringen i Miljöprövningsdelegationens beslut.

DOMSKÄL

Sedan målet anhängiggjorts har miljödomstolens verksamhet upphört varvid handläggningen den 2 maj 2011 övertagits av mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen kommenterar inledningsvis påståendena om brister i samrådsförfarandet. Länsstyrelsen har i beslut den 13 mars 2004 fastställt att den planerade täktverksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan varför ett utökat samrådsförfarande inte krävs. Mark- och miljödomstolen har ingenting att erinra mot den här bedömningen, även om beräknat medeluttag årligen numera förväntas uppgå till 15 000 m³ jämfört med tidigare 10 000 m³. Samråd med berörd vägsamfällighet har därtill ägt rum den 17 maj 2004. Det samrådsförfarande som har föregått tillståndsbeslutet, inklusive samrådet med Nässjö Affärsverk, är enligt mark- och miljödomstolens sammantagna bedömning tillfyllest.

Mark- och miljödomstolen har vidare inget att erinra mot miljökonsekvensbeskrivningen i målet.

Hindrar Fredriksdalsmossens naturklass 2 enligt våtmarksinventeringen att en torvtäkt etableras?

Avgörande för tillåtligheten är huruvida Fredriksdalsmossen har sådana naturvärden att den bör bevaras oexploaterad. Såvitt framgår av Naturvårdsverkets rapport 5925 (Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar) är det endast områden som fått naturvärdesklass 1 som har inventerats i fält. För huvuddelen av de andra objekten har fältinventeringar inte skett. Således är det nödvändigt att närmare utreda de faktiska förhållandena inom de objekt som pekas ut i våtmarksinventeringen. Mot bakgrund av vad som framkommit i målet finner mark- och miljödomstolen det vara klarlagt att det är förhållandena inom Dynefallsmossen som ligger bakom att våtmarksområdet har fått naturvärdesklass 2. Vad klagandena i målet har anfört utgör därmed inte skäl att upphäva Miljöprövningsdelegationens beslut.

Bullerfrågan m.m.

Mark- och miljödomstolen anser det vara utrett att samtliga klagande i målet bor på sådant avstånd från den planerade verksamheten att de inte kan förväntas utsättas för några bullerstörningar som går utöver vad man får anses tolerera. Det saknas därmed skäl att föreskriva strängare bullervillkor än de som beslutats av Miljöprövningsdelegationen. Yrkandet från några av klagandena att ytterligare sänka de max-

imala ljudnivåerna, med hänvisning till att området används för friluftsliv, förändrar inte domstolens bedömning. Inte heller andra påstådda störningar såsom damning, eller negativa effekter i form av påverkan på dricksvattenbrunnar, bedöms vara av sådan art att verksamheten ska förbjudas eller villkoren ytterligare skärpas.

Kan täkten påverka vattenkvalitén i Emån och Storesjön?

Såväl täktområdet som Emån och Storesjön ligger inom område för vilket enligt Nässjö kommuns översiktsplan det funnits planer på att bilda vattenskyddsområde. Miljöprövningsdelegationen har i sin beslutsmotivering bedömt att den planerade verksamheten går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med översiktsplanen i den mening som avses i 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Mark- och miljödomstolen delar Miljöprövningsdelegationens bedömning såvitt avser de försiktighetsåtgärder som åligger sökanden för att begränsa utsläpp av organiskt material från täkten. Således bör försiktighetsåtgärderna i tillräcklig utsträckning säkerställa att utsläppen vid normala flöden inte nämnvärt påverkar vattenkvalitén i Storesjön eller öringen och flodpärlmusslan. Ytterligare åtgärder för att förhindra eventuella läckage av näringsämnen vid onormalt höga flöden bedöms kostnadsmässigt inte stå i proportion till miljönyttan. Mark- och miljödomstolen finner vidare, i likhet med Miljöprövningsdelegationen, att mängden utlakat kvicksilver från den redan utdikade mossen inte kan förväntas öka mer än nämnvärt vid en etablering av torvtäktverksamhet.

Med hänvisning till verksamhetsvillkor 8 anser mark- och miljödomstolen att provtagning av vatten från täktområdet, med de befogenheter som tillkommer tillsynsmyndigheten att föranstalta om ytterligare parametrar, att tillräcklig kontroll av avgående vatten från täkten kommer att genomföras. Vid misstanke om ökad förekomst av tungmetaller och andra ämnen, utifrån exempelvis Nässjö Affärsverks egna vattenprover, kan således tillsynsmyndigheten ålägga sökanden att mäta halterna även av sådana ämnen från verksamhetens utsläppsvatten.

Transporter

När det gäller frågan om sökandens transporter till respektive från verksamheten förefaller endast transportvägen för uttransporterna från täkten tydligt ha redovisats av sökanden. Det kan enligt mark- och miljödomstolens bedömning, och då sökanden inte särskilt invänt mot yrkandet, finnas skäl att i villkor reglera transporterna så att det tydligare framgår att transporter såväl till som från täkten ska ske på vägen söder om verksamheten.

Sammantaget innebär det sagda att överklagandena, utom vad avser transportfrågan, ska lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 20 februari 2012.

Cecilia Giese Hagberg

Magnus Björkhem

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Magnus Björkhem samt de särskilda ledamöterna Lennart de Maré och Torbjörn Brorson. Föredragande har varit beredningsjuristen Erik Molander.